
Archiwalia obcej proveniencji oraz starodruki i książki dawne oznaczone obcymi znakami pieczętnymi w zbiorach Archiwum i Biblioteki OO. Bonifratrów w Cieszynie

Hereditas Monasteriorum 4, 261-292

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Archiwalia obcej proveniencji oraz starodruki i książki dawne oznaczone obcymi znakami pieczętnymi w zbiorach Archiwum i Biblioteki OO. Bonifratrów w Cieszynie*

Najstarszą biblioteką cieszyńską, dysponującą zarazem niezwykle zróżnicowanym tematycznie zbiorem, jest biblioteka klaszorna ojców bonifratrów. Jej założenie datowane jest na rok 1694, kiedy to bracia, dzięki fundacji marszałka ziemskiego Adama Borka z Wędryni, przybyli do Księstwa Cieszyńskiego. Wraz z zasobem archiwalnym wytworzonym przez cieszyńskich braci tworzy w chwili obecnej jednostkę wewnętrzną klasztoru: Archiwum i Bibliotekę OO. Bonifratrów w Cieszynie¹.

Historia zasobu wydaje się niezwykle złożona. Od momentu fundacji kancelaria przebywających tymczasowo w dobrach Borka w Wędryni braci wytwarzała wiele dokumentów, początkowo związanych z przejęciem majątku fundacyjnego oraz budową obiektu szpitalno-klasztornego koło Cieszyna. Zarazem można wnosić, iż na ten sam moment przypada początek tworzenia zbiorów bibliotecznych. Wszak bracia, wypełniając obowiązki duchowe, używali modlitewników, brewiarzy oraz mszałów, charyzmat szpitalnictwa natomiast wymagał znajomości dzieł z zakresu medycyny, farmacji oraz ziołolecznictwa. Tym samym można uznać, iż takowe druki zostały przez braci przywiezione bądź też w niedługim po przybyciu czasie zakupione.

Wraz z upływem lat księgozbiór niewątpliwie się powiększał. Można również przypuszczać, iż wraz z migracją braci niektóre woluminy, szczególnie wszelkiego rodzaju modlitewniki i brewiarze, były przez nich zabierane do nowego miejsca zamieszkania, inne z kolei były do Cieszyna przywożone z bibliotek innych klasztorów braci miłosiernych.

Na przełomie XIX i XX stulecia nastąpiło nasilenie się tych tendencji, spowodowane rozwojem nowoczesnych środków transportu, a co za tym idzie – dynamicznym zwiększaniem się migracji wśród braci. Dodatkowo dwa konflikty militarne o zasięgu

* Praca naukowa finansowana w ramach programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki” w latach 2012–2016. Scientific work financed by the Ministry of Science and Higher Education under the name of the “National Programme for the Development of Humanities” in the years 2012–2016.

1 Szerzej zob. *Repertorium konwentu bonifratrów w Cieszynie z 1724 roku*, oprac. M. KUŚKA, J. MARECKI, przeł. P. STANKO (Monumenta Historica Fratrorum Misericordiarum Tessinensis, 1), Cieszyn 2010, s. 5–9.

światowym zmieniły w sposób diametralny kształt ówczesnego świata. Wtedy to do zasobu bibliotecznego cieszyńskich bonifratrów trafiła najprawdopodobniej większość druków obcej proveniencji.

Z jednej strony wydarzenia różnych okresów dziejowych wpływały na zubożenie dziedzictwa piśmienniczego wytworzonego lub zakupionego przez cieszyńskich braci, z drugiej zaś strony te same procesy dziejowe wpływały na wzbogacenie zasobu piśmienniczego o jednostki wytworzone lub zakupione przez inne klasztory bonifratrów bądź też podmioty w ogóle niezwiązane z klasztorem lub związane z nim w sposób luźny. Dzięki temu zasoby Archiwum i Biblioteki OO. Bonifratrów w Cieszynie stanowią dziś zbiór o niezwykle różnorodnej proveniencji, a co za tym idzie, również niezwykle zróżnicowanej tematyce.

W chwili obecnej na zasób będący w dyspozycji Archiwum i Biblioteki OO. Bonifratrów w Cieszynie składają się kolekcje starodruków, książek dawnych, książek nowych oraz czasopism. Wydzielono zasób archiwalny. Skala zbiorów odpowiada charyzmatowi zakonu braci miłosiernych jako podmiotowi niekaznodziejskiemu. Kolekcja starodruków liczy w chwili obecnej 194 woluminy, kolekcja książek dawnych² zaś – 1729 woluminów. Powoli, aczkolwiek sukcesywnie obydwie kolekcje powiększają się, co znajduje odzwierciedlenie w katalogach bibliecznych. Kolekcje książek nowych i czasopism, a więc zasób nieopisywany w niniejszej pracy, liczą odpowiednio około 4500 woluminów i 74 tytuły różnych roczników.

Zasób archiwalny konwentu liczy w chwili obecnej 269 pozycji inwentarzowych. Stan ten oddaje wydany w roku 2012 inwentarz³. Materiały obcej proveniencji zaklasyfikowane zostały przez autorów inwentarza do działów VIII. *Materiały nie związane z klasztorem* oraz IX. *Materiały dotyczące innych klasztorów bonifratrów*⁴; obejmują one jednostki oznaczone sygnaturami AKBC 255–269. Jednostki o sygnaturach AKBC 254 (*Notatnik zawierający prawdopodobnie numery telefonów z terenu Śląska Cieszyńskiego*) oraz AKBC 256 (*Brulion z notatkami o charakterze technicznym*) zaklasyfikowane do działu VIII nie zostały w niniejszym opracowaniu ujęte, ponieważ ich pochodzenia nie udało się ustalić ani w czasie sporządzania inwentarza, ani w czasie kwerendy.

Aż do końca XVIII w. druki nie były oznaczane odciskami pieczętnymi poszczególnych konwentów, bibliotek klasztornych czy też braci, lecz jedynie odręcznymi wpisami w przypadku niektórych woluminów. Najstarszy własnościowy odcisk pieczętny w zasobie Archiwum i Biblioteki OO. Bonifratrów w Cieszynie pochodzi z końca XVIII stulecia – jest to znak własnościowy brata Ludwika Perzyny⁵. Dopiero zmiany kulturowe oraz rozwój techniki w wieku XIX spowodowały używanie odcisków pieczęt-

2 Wydane pomiędzy 1801 a 1950 r. włącznie.

3 *Inwentarz archiwum konwentu bonifratrów w Cieszynie*, oprac. M. KUŚKA, J. MARECKI (Monumenta Historica Fratrorum Misericordiarum Tessinensis, 3), Cieszyn 2012.

4 *Ibidem*, s. 22.

5 Zob. M. PARNOWSKA, A. KOMORNICKA, *O książkach Ludwika Perzyny*, [w:] EAEDEM, *Darczyńcy i ich kolekcje w zbiorach Biblioteki na Koszykowej* (Sesje Varsavianistyczne, 17), Warszawa 2008, s. 21–43.

nych do oznaczania własności książek na szerszą skalę, przy czym w dalszym ciągu popularne było sygnowanie druków własnoręcznym podpisem. W wielu wypadkach obydwie rozwiązania stosowano równocześnie. Z ostatnich dwóch stuleci pochodzą odciski pieczętno spotykane w kolekcji druków cieszyńskich bonifratrów, wyłączając wspomniany już znak własnościowy brata Ludwika Perzyny.

Na potrzeby niniejszego artykułu dokonano wnikliwej kwerendy wśród całości starodruków oraz książek dawnych Archiwum i Biblioteki OO. Bonifratrów w Cieszynie. Zaznaczyć jednak należy, że jest to zbiór otwarty i w dalszym ciągu powiększa się on o pozycje znalezione na terenie konwentu czy też ofiarowane przez różnych darczyńców, wskutek czego w przyszłości liczba instytucji występujących na znakach pieczętnych zasobu może się zwiększyć. Wspomagano się w dużym stopniu tworzonym sukcesywnie od roku 2007 elektronicznym katalogiem bibliotecznym.

Przygotowując część opracowania dotyczącą rękopisów, kierowano się proveniencją obiektu wynikającą z treści, nie zaś ze znaku pieczętnego występującego wewnątrz. W znacznym stopniu oparto się na drukowanym inwentarzu zasobu archiwalnego Archiwum i Biblioteki OO. Bonifratrów w Cieszynie.

Ze względu na obszerność zasobu zdecydowano, iż niniejsze opracowanie będzie traktować jedynie o rękopisach o proveniencji wyraźnie innej niż tutejsza kancelaria klasztorna oraz o starodrukach i książkach dawnych opatrzonych znakami pieczętnymi obcego pochodzenia.

Niniejsze opracowanie jest efektem złożonej kwerendy zasobu archiwalnego oraz bibliotecznego, przeprowadzonej pod kątem sprawdzenia, jaki odsetek zasobu stanowią obiekty obcej proveniencji. O ile w wypadku archiwaliów odpowiedź dawały drukowany inwentarz i karty inwentarzowe, o tyle w wypadku starodruków i książek dawnych kwerenda polegała na fizycznej weryfikacji każdego woluminu bądź jednostki inwentarzowej w przypadku klocków. Taki sposób prowadzenia badań pozwolił na otrzymanie rzetelnych wyników, zawartych w niżej zamieszczonym aneksie.

Celem kwerendy była weryfikacja zasobu pod kątem jego proveniencji uwidocznionej na znakach pieczętnych, ze szczególnym uwzględnieniem tych dzieł bądź podmiotów, które leżą w spektrum zainteresowań programu *Dziedzictwo kulturowe po klasztorach skasowanych na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej i Śląsku w XVIII i XIX w.: losy, znaczenie, inwentaryzacja*. Ogrom wykonanej pracy i niezwykle ciekawe informacje będące efektem kwerendy stały się podstawą do publikacji całości pozyskanych wyników.

Warto przy tym wyjaśnić, iż użycie terminu „proveniencja” w odniesieniu do zasobu archiwalnego odnosi się do kancelarii, która dokument wytworzyła, bądź adresata owego dokumentu. W odniesieniu do zbiorów bibliotecznym natomiast termin ten odnosi się do podmiotów, które dany obiekt posiadały (a więc wszelkiego rodzaju wypożyczalni książek, bibliotek, kolekcjonerów) i pozostawiły w obiekcie jakiegokolwiek znak własnościowy, w przypadku tego opracowania – odcisk pieczętny.

Poniższe zestawienie świadczy, że licząca się część zasobu archiwalno-bibliotecznego cieszyńskich bonifratrów jest obcej proveniencji. Ponad 130 osób i instytucji oznaczyło swoimi znakami pieczętnymi druki znajdujące się w chwili obecnej w zasobie Archiwum i Biblioteki OO. Bonifratrów w Cieszynie. Dodatkowo w zasobie archiwalnym znajdują się rękopisy pochodzące od co najmniej ośmiu kolejnych podmiotów. Razem składa się to na wielką różnorodność proveniencyjną zasobu, będącą świadectwem złożoności losów nie tylko cieszyńskiego konwentu braci miłosiernych, ale także części jednostek bibliotecznych oraz archiwalnych będących obecnie w jego posiadaniu.

Wymienione niżej obiekty są w chwili obecnej integralną częścią zasobu archiwalno-bibliotecznego. Archiwalia pochodzące z innych klasztorów bonifraterskich stanowią materiał porównawczy dla analiz dokonywanych na podstawie archiwaliów wytworzonych w tym samym okresie w cieszyńskiej kancelarii. Druki stanowią z kolei uzupełnienie księgozbioru, nadając jego poszczególnym częściom większą wartość i kompleksowość, z korzyścią dla odwiedzających bibliotekę czytelników.

Naturalnie niektóre pozycje nie odpowiadają już współczesnemu stanowi nauki, niemniej są świadectwem złożoności losów księgozbiorów wytworzonych wcześniej na ziemiach nie tylko polskich, ale również innych krajów europejskich.

Niniejsze opracowanie może stanowić kolejny niewielki przyczynek do poznania losu księgozbiorów po nieistniejących już podmiotach, zarówno świeckich, jak i kościelnych, bądź podmiotach, których biblioteki lub archiwa wskutek zaszłości historycznych uległy częściowemu lub całkowitemu rozproszeniu. Ich obecność w zasobie archiwalno-bibliotecznym cieszyńskich bonifratrów może być nierzadko sporym zaskoczeniem. Niejednokrotnie, jak choćby w przypadku woluminu z kolekcji br. Ludwika Perzyny, księgozbiory i ich twórcy wnieśli spory wkład w stan nauki na ziemiach Rzeczypospolitej.

Jeśli uznamy, iż bracia nie nabywaliby ani nie przyjmowali nieinteresujących ich książek, to zestawienie pozwala poznać krąg zainteresowań prywatnych lub zawodowych poszczególnych zakonników.

Nie można przy tym wysuwać twierdzenia, iż cieszyńscy bonifratrzy utrzymywali bezpośrednie kontakty ze wszystkimi osobami bądź instytucjami, których pieczętno znaki własnościowe zostały wykazane w niniejszym opracowaniu. Bez wątplenia sporo książek znalazło się w tutejszej bibliotece dzięki zakupom dokonany przez braci na rynku wtórnym lub w sposób przypadkowy wskutek złożonych losów Śląska Cieszyńskiego i tutejszych księgozbiorów w pierwszej połowie XX stulecia. Szczególnym piętnem na kształcie księgozbioru odcisnęły się z pewnością lata II wojny światowej, kiedy to bracia musieli opuścić klasztor, a dysponentem księgozbioru zostały instytucje ulokowane przez okupanta w zabudowaniach klasztornych⁶. Trwałym śladem ich działalności na terenie klasztoru jest obecność w księgozbiornie woluminów sygnowanych pieczęcią ośrodka etapowego dla Niemców przesiedlanych do Rzeszy (C.XLIX).

6 *Inwentarz archiwum konwentu bonifratrów*, s. 10.

Niemniej z pewnością część podmiotów wyszczególnionych w zestawieniu pozostawała z cieszyńskimi braćmi w różnych relacjach, co pokazuje, iż nawet zakon o charakterze szpitalnym poświęcał uwagę nie tylko realizacji swojego charyzmatu, ale również kontaktom ze społecznością świeckich, w rozumieniu nie tylko lokalnym, lecz także dużo bardziej szerokim. Można przy tym z dużą dozą prawdopodobieństwa wnosić, iż woluminy z pieczęciami jednostek oświatowych znalazły się w tutejszym zasobie dlatego, iż ich uczniami bądź pracownikami dydaktycznymi byli bonifratrzy, którzy z różnych powodów nie mogli zwrócić książek do macierzystej jednostki. To samo dotyczy książek oznaczonych pieczęciami lokalnych bibliotek cieszyńskich, ogólnodostępnych i branżowych.

W odniesieniu do jednostek bibliotecznych oznaczonych znakami pieczętnymi innych klasztorów braci miłosiernych bądź też należących do nich dzieł rekonstrukcja dziejów poszczególnych woluminów wydaje się stosunkowo prosta. Kadencyjność urzędów w zakonie i związane z nią przenosiny braci do innych domów sprawiały, że książki te wędrowały wraz z nimi w nowe miejsca. Nie można jednak wykluczyć, iż los wielu woluminów był dużo bardziej złożony, a łańcuch podmiotów wszelkiego rodzaju, przez które przeszły do momentu znalezienia miejsca w Archiwum i Bibliotece OO. Bonifratrów w Cieszynie, znacznie dłuższy.

Nieco inaczej wyglądają losy wyszczególnionych w opracowaniu pozycji archiwalnych. Archiwalia pochodzące z innych konwentów bonifratrów znalazły się w tutejszym archiwum najprawdopodobniej wskutek migracji braci, bądź też, jak w przypadku Kuks, kasaty tamtejszego klasztoru. Znane są również dzieje obiektów pozostałych po ks. Franciszku Tustanowskim, saletynie przybyłym do cieszyńskiego klasztoru bonifratrów z diecezji lwowskiej w roku 1946. Aż do swojej śmierci w 1963 r. pomagał braciom w pełnieniu posługi duszpasterskiej, a część spuścizny po nim pozostała w klasztorze.

Podobnie ma się rzecz z uwzględnionymi w opracowaniu książeczkami służby, których posiadacze najprawdopodobniej byli przez pewien czas pracownikami konwentu, a po zakończeniu służby nie odebrali dokumentu przechowywanego w klasztornej kancelarii.

Niezależnie jednak od sposobu, w jaki Archiwum i Biblioteka OO. Bonifratrów w Cieszynie weszło w posiadanie poszczególnych pozycji ujętych w zestawieniu, można stwierdzić, iż zasięg kontaktów, zarówno środowiskowych, jak i geograficznych, cieszyńskiego konwentu był niezwykle szeroki.

W wielu wypadkach odkrycie wszystkich etapów wędrówki, jaką dany obiekt archiwalny lub biblioteczny odbył do momentu znalezienia się w tutejszej bibliotece, na podstawie obecnego stanu wiedzy nie jest możliwe. Intensywność i zakres prowadzonych w chwili obecnej w środowisku naukowym badań pozwalają mniemać, iż niniejsze opracowanie może stać się kolejnym niewielkim przyczynkiem do opracowania kompletnych losów księgozbiorów istniejących niegdyś na ziemiach Rzeczypospolitej.

Prawdopodobnie w ciągu dalszych badań nad zasobem archiwalnym cieszyńskiego konwentu bonifratrów zostaną wykazane bezpośrednie związki pomiędzy klasztorem lub poszczególnymi braćmi a niektórymi ujętymi w zestawieniu podmiotami, których relacji z konwentem nie można w chwili obecnej wykazać.

Podczas sporządzania opisów pieczęci autor postanowił oddać stan rzeczywisty w postaci małych i dużych liter. W miejscu, gdzie znajduje się faksymile, zostało to dodatkowo oznaczone przypisem o stosownej treści.

Aneks

A. Rękopisy

I. Konwent bonifratrów w Kuks:

1. AKBC 264, *Liber capitulum [Księga kapituł klasztoru bonifratrów w Kuks]*, 1801–1832.

II. Konwent bonifratrów w Prudniku:

1. AKBC 266, *[Historia klasztoru bonifratrów w Prudniku oraz skrócone historie innych klasztorów bonifratrów wraz z informacjami o jednostkach administracji kościelnej, na terenie których się znajdują]*, [1586], ok. 1930–1936.
2. AKBC 267, *[Historia zakonu św. Jana Bożego]*, [1589], ok. 1930–1947.
3. AKBC 268, *Inventarium der fürumfligen [?] Öffecten des Klosters, resp. des Hospital u[nd] der Kirche und Ordens-Apotheke der barmherzigen Brüder ad St. Petrum et Paulum zu Neustadt Oberschles [Inwentarz konwentu bonifratrów w Prudniku]*, 1882–1883.
4. AKBC 269, *[List z prośbą o przyjmowanie urlopowanych żołnierzy z początkowego okresu II wojny światowej wraz z kopertą]*, 1939.

III. Konwent bonifratrów w Letowicach:

1. AKBC 265, *Bilanzen von Lettowitz 1899, 1900, 1901 [Bilanse konwentu bonifratrów w Letowicach]*, 1899–1901.

IV. Jarouš Klusaček:

1. AKBC 255, *Poznamky. Jarouš Klusaček [Notatki Jarouša Klusačka]*, 1906.

V. Jan z Dukli Cieplak z Dąbrowy Górniczej i Franciszka Wójcik ze Sławkowa:

1. AKBC 261, *[Akt zawarcia związku małżeńskiego przez Jana z Dukli Cieplaka z Dąbrowy Górniczej oraz Franciszkę Wójcik ze Sławkowa wystawiony przez Urząd Miejski w Liège dnia 4 grudnia 1937 r.]*, 1937.

VI. Teofil Szelong:

1. AKBC 262, *Książeczka służby Teofila Szelonga*, 1908–1910.

VII. Jan Turek:

1. AKBC 263, *Książeczka służby Jana Turka (duplikat)*, 1895.

B. Starodruki

I. Brat Ludwik Perzyna (na pieczęci napis: Fr: Ludovicus Perzyna O. S. J. D.):

1. BB SD I 107, *Zoologia czyli zwierzętopismo, dla szkół narodowych*, Warszawa 1789⁷.

II. Biblioteka bonifratrów w Wilnie (w polu pieczętnym miejsce na sygnaturę, w otoku napis: BIBLIOTEKA KONWENTU O.O. BONIFRATRÓW w WILNIE):

1. BB SD I 107, *Zoologia czyli zwierzętopismo, dla szkół narodowych*, Warszawa 1789⁸.
2. Zbiór czasopism⁹, *Korespondent krajowy y zagraniczny. Rok 1795. Miesiąc lipiec, sierpień, wrzesień. Cz. III.*, Warszawa 1795.

C. Książki dawne

I. Konwent bonifratrów w Valticach (w polu pieczętnym herb zakonu, w otoku napis: CONVENT DER BARMHERZIGEN BRÜDER IN FELDSBERG):

1. BB KD II 4, Billroth Theodor, *Die Krankenpflege im Hause und im Hospitale. Ein Handbuch für Familien und Krankenpflegerinnen*, Wien 1892¹⁰.

II. Prokop. J. Havel (na pieczęci napis: Prokop. J. Havel, poniżej motyw floralny):

1. BB KD II 4, Billroth Theodor, *Die Krankenpflege im Hause und im Hospitale. Ein Handbuch für Familien und Krankenpflegerinnen*, Wien 1892¹¹.

III. Maria Tyszkiewicz (w polu pieczętnym gwiazda z półksiężycem, w otoku napis: MARYA TYSZKIEWICZ. KUMPONY):

1. BB KD II 6/01, *Pisma Józefa Supińskiego*, t. 1, Lwów 1872.
2. BB KD II 6/02, *Pisma Józefa Supińskiego*, t. 2, Lwów 1872.
3. BB KD II 884/03, *Pisma Józefa Supińskiego*, t. 3, Lwów 1872¹².
4. BB KD II 884/04, *Pisma Józefa Supińskiego*, t. 4, Lwów 1872.

7 W tym samym woluminie pieczęć konwentu bonifratrów w Wilnie (B.II).

8 W tym samym woluminie pieczęć Ludwika Perzyny (B.I).

9 Nieskatalogowany.

10 W tym samym woluminie pieczęć Prokopa J. Havla (C.II).

11 W tym samym woluminie pieczęć konwentu bonifratrów w Valticach (C.I).

12 W tym samym woluminie pieczęć wileńskiego antykwariatu Stanisława Dorżynkiewicza (C.CXIV).

IV. Biblioteka c.k. państwowej szkoły realnej w Cieszynie (na pieczęci napis: BIBLIOTHEK DER K.K. STAATS-REALSCHULE IN TESCHEN):

1. BB KD I 15/02, *Die Heilige Schrift des Alten und Neuen Testamentes. Aus der Vulgata mit Bezug auf den Grundtext neu übersetzt und mit Anmerkungen erläutert von Dr. Joseph Franz Allioli*, Bd. 2, Regensburg-New York-Cincinnati 1872.
2. BB KD I 37, Belzar Wilhelm, *Himmelschlüssel. Eine Schilderung der vorzüglichsten Momente aus dem Leben der Heiligen in metrischer Form und kurzen Erzählungen*, Wien 1847¹³.

V. Konwent bonifratrów w Bogucicach (w polu pieczętnym herb zakonu, w otoku napis: CONV [napis nieczytelny] BARMH. [napis nieczytelny] BOGUSCHÜTZ^{o/ς}):

1. BB KD I 30, *Abendunterhaltungen in Gesprächen eines landpfarrers mit einigen Wahrheit liebenden Männern zur Befestigung in der alten christkatholischen Religion von einem Seefolger des Bisthums Brixen*, Innsbruck 1841.

VI. Nowicjat bonifratrów w Wiedniu-Leopoldstadt (w polu pieczętnym herb zakonu, w otoku napis: NOVIZIAT DER BARMHERZIGEN BRÜDER IN WIEN-LEOPOLDSTADT):

1. BB KD I 43/01, *Katholische Homilie oder Erklärungen der heiligen Evangelien auf alle Sonn- und gebothene Feyertage*, Augsburg 1828.
2. BB KD I 107, *Auszug aus dem großen katechismus in Fraget und Antworten mit den beweisenden Stellen*, Wien 1897.
3. BB KD II 377, Sobel J., *Geschichte und Festschrift der österr.-böhm. Ordens-Provinz der Barmherzigen Brüder zu der am 28., 29. und 30. August stattfindenden Feierlichkeit der Einweihung des durch die Munificenz Sr. Durchlaucht des Fürsten Johann II. von und zu Liechtenstein neuerbauten Mutterhaus-Spitals zu Feldsberg in N.-Oe.*, Wien 1894¹⁴.
4. BB KD II 461/01–02, Bordoni A., *Predigten*, Th. 1–2, Regensburg 1853.

VII. Jindřich Fiala (na pieczęci napis: Jindřich Fiala, VIII g.):

1. BB KD II 56, Vojáček Vácslav, *Slovník latinsko-česko-německý k latinským klasikům čítaným na gymnasiích českých a k vlastnímu studiu*, Praha 1870.

VIII. Biblioteka bonifratrów w Wilnie (w polu pieczętnym miejsce na sygnaturę, w otoku napis: BIBLIOTEKA KONWENTU O.O. BONIFRATRÓW w WILNIE):

1. BB KD I 68/02, Gousset Thomas Marie Joseph, *Teologia moralna dla użytku plebanów i spowiedników*, t. 2, Warszawa 1858.

13 Na wyklejce dodatkowo wklejono drukowany ekslibris o treści: EX LIBRIS Leon Lang, parochi.

14 Dwa woluminy tego samego wydania.

2. BB KD II 594/06, Gaume X. J., *Zasady i całość wiary katolickiej czyli wykład jej historyczny, dogmatyczny, moralny, liturgiczny, apologetyczny, filozoficzny i socjalny, od stworzenia świata aż do naszych czasów*, t. 6, Petersburg 1904.
3. BB KD II 790, Nowak E., *Duszpasterstwo wojskowe katolickie i prawosławne w Rosji 1832-1914*, Wilno 1934.
4. BB KD II 821/02–03, 08, Gaume X. J., *Zasady i całość wiary katolickiej czyli wykład jej historyczny, dogmatyczny, moralny, liturgiczny, apologetyczny, filozoficzny i socjalny, od stworzenia świata aż do naszych czasów*, t. 2–3, 8, Petersburg 1903, 1908.
5. BB KD I 989, Veniali G., *Rami in fiore. Corso de letture per le scuole elementary*, Torino-Milano-Firenze-Roma-Napoli-Palermo 1928.
6. BB KD I 1064, della Cioppa G., *Come si fanno i Santi*, Roma 1934.
7. BB KD I 1099, Manzoni A., *I promessi sposi. Storia milanese del secolo XVII*, Torino-Milano-Firenze-Roma-Napoli-Palermo [1930].
8. BB KD III 1199, Muvra A., *Almanaccu di A. Muvra per 1928*, [b.m.w.] 1927.
9. BB KD II 1226/06, *Kazanie świąteczne*, t. 6, [b.m.w., XIX w.].

IX. Józef Konior (na pieczęci napis: JÓZEF KONIOR № 97 MIĘDZYBRODZIE B.):

1. BB KD I 70, Zawadzki M. A., *Polski sekretarz dla wszystkich wraz z poradnikiem i wzorami prowadzenia niezbędnych ksiąg, zestawiania rachunków i bilansów gospodarstwa domowego, z objaśnieniem sposobu prowadzenia zwykłej buchalterji kupieckiej dla użytku rzemieślnika i drobnego kupca, tudzież z dodaniem informacji i wzorów wszelkich listów, ofert, próśb, ogłoszeń etc.*, Warszawa [1925].

X. E. Lichtenstern (na pieczęci napis: ING. Dr E. LICHTENSTERN [zapis nieczytelny] inż. stavební PRAHA - BUBENEČ BRÁFOVA 17 TELEFON 11670):

1. BB KD II 81/01–03, Mertens Georg Christoph, *Vorlesungen über Statik der Baukonstruktionen und Festigkeitslehre*, Bd. 1–3, Leipzig 1903–1905.

XI. Konwent bonifratrów w Krakowie (w polu pieczętnym herb zakonu, napis: a – w otoku: KONWENT BONIFRATRÓW W KRAKOWIE, b – na pieczęci: KONWENT OO. BONIFRATRÓW Kraków, ul Trynitaraska II.):

1. BB KD II 89/01, Delert Jan Baptysta, *Teologia dla użytku wiernych pragnących gruntowniejszj nauki w rzeczach zbawienia*, Poznań 1863. (a)
2. BB KD II 622, Sroka F., *Służba boża. Podręcznik dla uczących religii w klasie IV. szkół powszechnych*, Kraków 1938. (b)
3. BB KD I 737, Kozłowski J. Z. W., *Rozmyślenia o Męce Pańskiej na wszystkie dni Wielkiego Postu*, Poznań 1917. (b)

4. BB KD II 814, Wierdak J. M., *Traktat o zakonności, Niepokalanów* 1934. (b)
5. BB KD I 1051/02, Golichowski R., *Rok bogomyślny czyli rozmyślania na każdy dzień roku dla członków Zakonu świętego Jana Bożego, cz. 2*, Kraków 1930. (b)

XII. Br. H. Jurczyński (na pieczęci napis: Fr. H. Jurczyński):

1. BB KD II 95, Czeremosz K., *W przededniu*, Warszawa 1884¹⁵.

XIII. Szpital bonifratrów w Krakowie (na pieczęci napis: SZPITAL O.O. BONIFRATRÓW w KRAKOWIE):

1. BB KD II 95, Czeremosz K., *W przededniu*, Warszawa 1884¹⁶.

XIV. [Frater?] Josaphat (na pieczęci napis: JOSAPHAT):

1. BB KD I 101, Davídek Václav, *Nebeski brána. Modlitební kniha, v níž mimo obvyklé modlitby pro různé doby života jsou též evangelia a epístoly na všechny neděle a svátky*, Vimperk [1902].

XV. Karl Berger (na pieczęci napis: KARL BERGER k. k. Professor.):

1. BB KD I 108/02, 04, 06–07, Schofer Joseph, *Die Kreuzesfahne im Völkerkrieg. Erwägungen, Ansprachen und Predigten*, Bd. 2, 4, 6–7, Freiburg im Breisgau 1914–1915.
2. BB KD I 275, Hatzl G., *Zurück zu Christus auf wissenschaftlichem, auf moralischem und auf sozialem Gebiete*, Mergentheim a. T. [1910].
3. BB KD I 276, Hatzl G., *Zurück zu Christus. Von Gottes Gnaden*, Mergentheim a. T. [ok. 1910].
4. BB KD II 626, *Hirtenbriefe des deutschen Episkopats anlässlich der Fastenzeit 1913*, Paderborn 1913.
5. BB KD I 777, Musiol A., *Katholische Kirchenlieder: Sammlung der gebräuchlichsten von geistlichen Behörden Genehmigten Kirchengesänge*, Groß-Strehlitz [ok. 1900].
6. BB KD I 943, von Kralik R., *Katholische Culturaufgaben*, Wien 1899.
7. BB KD I 1189/01, Schofer J., *Die Kreuzesfahne im Völkerkrieg. Erwägungen, Ansprachen und Predigten*, Freiburg im Breisgau 1914.

XVI. Emanuel Piwoń (na pieczęci napis: EX LIBRIS N \underline{o} [miejsce na wpis] Piwoń Emanuel):

1. BB KD I 114/01–03, Spirago Franciszek, *Katolicki katechizm ludowy, stosownie do potrzeb i czasu opracowany, cz. 1–3*, Mikołów-Warszawa 1911.

15 W tym samym woluminie pieczęć szpitala bonifratrów w Krakowie (C.XIII).

16 W tym samym woluminie pieczęć br. H. Jurczyńskiego (C.XII).

2. BB KD I 271, S. J., *W kościele i w cerkwi. Praktyczny wykład obrządków rzymskiego i greckiego*, Kraków 1926.
3. BB KD II 559, Woroniecki J., *Katolicka etyka wychowawcza*, Poznań-Warszawa-Wilno-Lublin 1925.
4. BB KD II 571, Grabowski T., *Piotr Skarga na tle katolickiej literatury religijnej w Polsce wieku XVI 1536–1612*, Kraków 1913.
5. BB KD II 603, *Pismo Święte. Wypisy. Podręcznik szkolny*, Poznań-Warszawa-Wilno-Lublin 1928.
6. BB KD I 756, Fischer H., *Licht Christi. Leben Jesu in 370 Schriftlesungen mit Erwägungen zur kurzen täglichen religiösen Lesung oder Betrachtung*, Bd. 1, Wien 1935.
7. BB KD I 990, Engel J., *An heiligen Wassern. Sieben Fastenpredigten*, Breslau 1927.
8. BB KD I 994, Engel J., *Am Strome des Lebens. Sonntagslesungen im Anschluß an die Evangelien des Kirchenjahres*, Breslau [1930].
9. BB KD I 1035, Archutowski J., *Kosmogonja biblijna Ks. Rodzaju I, 1. – II, 4. w świetle starowschodnich opowiadań i nauki*, Kraków 1934.
10. BB KD I 1171/01, Tanquerey A., *Zarys teologii ascetycznej i mistycznej*, t. 1, Kraków 1928.
11. BB KD III 1197/02, Mytkowicz A., *Socjologia chrześcijańska*, cz. 2, Kraków 1936.

XVII. Szpital bonifratrów we Wrocławiu-Poświętnem, oddział ortopedyczny (na pieczęci napis: Orthopädische Heil- und Pilegeanstalt der Barmherzigen Brüder Breslau-Lilienthal):

1. BB KD III 121, Wittig Joseph, *Das Papsttum, seine weltgeschichtliche Entwicklung und Bedeutung*, Hamburg [1914].

XVIII. Ks. Józef Kotwicki, proboszcz parafii Boczów (na pieczęci napis: Ks. Józef Kotwicki¹⁷ proboszcz par. Boczów):

1. BB KD II 126/01, Skarga Piotr, *Kazania na niedziele i święta całego roku*, t. 1, Kraków [1938].
2. BB KD II 574, Grabowski I., *Prawo kanoniczne według nowego kodeksu*, Lwów 1927.
3. BB KD II 835/02–03, Noldin H., *Summa theologiae moralis iuxta codicem iuris canonici. Scholarum usui*, t. 2–3, Oeniponte 1929–1930.
4. BB KD II 838/01, Tanquerey A., *Synopsis theologia dogmaticae*, t. 1, Parisiis-Tornaci (Belg.)-Romae 1925.

5. BB KD I 849, Lippert P., *Bóg i świat*, Kraków 1934.
6. BB KD II 873, Graty O. A., *Credo w rozważaniu filozoficznym*, Poznań-Warszawa [1920].
7. BB KD II 1221, *Nauka pasterzowania*, red. Z. Pilch, t. 1, Kielce 1939.

XIX. Jozef Skalicky (na pieczęci napis: Jozef Skalicky):

1. BB KD II 130/01, Prugger Martin, *Martin Prugger's Lehr- und Exempelbuch, worin der vollständige Katechismus, oder die christkatholische Lehre leichtfaßlich vorgetragen, sowie auch mit verschiedenen schönen Exempeln, Gleichnissen und Sprüchen aus der heiligen Schrift und den HH. Vätern erklärt und bekräftiget ist...*, Augsburg 1855.

XX. Szpital bonifratrów w Marysinie (na pieczęci napis: a – SZPITAL OO. BONIFRATRÓW MARYSIN-PIASKI, b – Krankengaus d. Barmh. Brüder Marysin bei Sandberg):

1. BB KD II 138/03, Gaume Jean, *Zasady i całość wiary katolickiej czyli wykład jej historyczny, dogmatyczny, moralny, liturgiczny, apologetyczny, filozoficzny i socjalny, od stworzenia świata a do naszych czasów*, t. 3, 6, Warszawa 1903–1904. (a)
2. BB KD II 138/06, Gaume Jean, *Zasady i całość wiary katolickiej czyli wykład jej historyczny, dogmatyczny, moralny, liturgiczny, apologetyczny, filozoficzny i socjalny, od stworzenia świata a do naszych czasów*, t. 3, 6, Warszawa 1903–1904. (b)
3. BB KD II 451, Mosbach A., *Piotr syn Włodzimierza sławny dostojnik Polski wieku dwunastego i kronika opowiadająca dzieje piotrowe*, Ostrów 1865. (a)

XXI. Ks. Edward Szewczyk (w otoku napis: SIGILLUM EDUARDUS SZEWCZYK, w polu pieczętnym napis: IDEALITER oraz przedstawienie serca Chrystusa z krzyżem oraz: a – umieszczonymi wewnątrz literami IHS, b – napisem: Ks. Dr Edw Szewczyk):

1. BB KD III 142/01–03, Bernatzik Hugo A., *Die große Völkerkunde. Sitten, Gebräuche und Wesen fremder Völker*, Bd. 1–3, Leipzig 1939. (a)
2. BB KD II 1207/01, 06, Woermann K., *Geschichte der Kunst aller Zeiten und Völker*, Bd. 1, 6, Leipzig 1927, 1929. (b)

XXII. Biblioteka salezjanów w Rumii-Zagórzcu (w polu pieczętnym napis: BIBLIOTEKA, w otoku napis: KSIĘŻA SALEZJANIE RUMIA – ZAGÓRZE):

1. BB KD I 157, Anzini A. M., *Il Vangelo di Gesù e gli atti degli apostoli*, Torino 1927.

XXIII. Buchhandlung Hans Ratschüler, Londyn (na pieczęci napis: Buchhandlung Hans Ratschüler, 32 Tottenham Street, London W.):

1. BB KD I 160, Knigge A., *Ueber dem Umgang mit Menschen*, Leipzig [1878].

XXIV. Br. Wolfgang (na pieczęci napis: Fr. Wolfgang):

1. BB KD I 209, Tomasz a Kempis, *O naśladowaniu Chrystusa ksiąg cztery*, Kraków 1931.

XXV. Andrzej Raszka (na pieczęci napis: Andrzej Raszka. Intrologator. Bystrzyca):

1. BB KD I 215, Żmijka J., *Kancyonał katolicki mniejszy i razem książka modlitewna*, Cieszyn 1875¹⁸.

XXVI. Josef Zawatzky (na pieczęci napis: JOSEF ZAWATZKY. BUCHBINDER. KNIHAŘ. FRIEDEK):

1. BB KD I 215, Żmijka J., *Kancyonał katolicki mniejszy i razem książka modlitewna*, Cieszyn 1875¹⁹.

XXVII. Prowincja austriacko-czeska zakonu bonifratrów (w polu pieczętnym przedstawienie patrona prowincji Michała Archanioła z tarczą, na której umieszczono litery IHS, w otoku napis: SIGILLUM ALMAE PROVINCIÆ AUSTRIACO BOHEMICÆ ORD. S. JOANNIS DE DEO):

1. BB KD I 217, de Monte Santo C., *Geistliche Exerzitien für Ordensleute*, Regensburg-New York-Cincinnati 1869.
2. BB KD I 515/01, von Liguori A. M., *Die Wahre braut Jesu Christi*, Th. 1, Regensburg 1874.
3. BB KD I 909, *Die Regel des heiligen Vaters Augustin sammt der Ordensverfassung der Barmherzigen Brüder vom hl. Johannes von Gott*, Graz 1893.

XXVIII. Nieczytelna pieczęć lakowa z herbem, bez napisu w otoku:

1. BB KD I 228, Martinger J., *Kurzgefaßte Geschichte der Steiermark*, Grätz 1815.

XXIX. Biblioteka bonifratrów we Wrocławiu (na pieczęci napis: CONVENT-BIBLIOTHEK DER BARM. BRÜDER. Breslau):

1. BB KD I 229/02, Męciński J., *Dzieło homilijno-kaznodziejskie niedzielne. Objasnienie Ewanjelii – Nauki Wiary i Obyczajów. Także wytlómaczenie Świętych Katolickich Obrządków, w sobie zawierające*, Kraków 1807.

XXX. Nowicjat bonifratrów w Krakowie (na pieczęci napis: a – NOWICJAT ZAKONU O. O. BONIFRATRÓW w KRAKOWIE, b – NOWICJAT BONIFRATRÓW W KRAKOWIE, c – NOWICJAT OO. BONIFRATRÓW w KRAKOWIE):

1. BB KD I 231, Bierbichler K., *Wykłady dla nowicjatu zakonu bonifratrów św. Jana Bożego*, Kraków 1928. (a)
2. BB KD I 345, *Średni katechizm*, [b.m.w.] 1922²⁰. (a)

18 W tym samym woluminie pieczęć Jozefa Zawatzkiego (C.XXVI).

19 W tym samym woluminie pieczęć Andrzeja Raszki (C.XXV).

20 W tym samym woluminie pieczęć nowicjatu bonifratrów w Katowicach (C.XXXI).

3. BB KD I 749, *Katechizm średni religii katolickiej*, Kraków 1922²¹. (b)
4. BB KD I 929, *Katechizm średni religii katolickiej*, Kraków 1922. (b)
5. BB KD I 1116, Maria Renata od Chrystusa, *Śladem tajemnic chrystusowych. Krótkie rozważania na tle tekstów mszalnych*, Niepokalanów 1949. (c)
6. BB KD I 1131, Posadzy I., *Drogą pielgrzymów. Wrażenia z objazdu kolonij polskich w Południowej Ameryce*, Potulice 1934. (c)

XXXI. Nowicjat bonifratrów w Katowicach (na pieczęci napis: NOWICJAT OO. BONIFRATRÓW. KATOWICE II. BOGUCICE):

1. BB KD I 231, Bierbichler K., *Wykłady dla nowicjatu zakonu bonifratrów św. Jana Bożego*, Kraków 1928²².
2. BB KD I 231, Bierbichler K., *Wykłady dla nowicjatu zakonu bonifratrów św. Jana Bożego*, Kraków 1928²³.
3. BB KD I 231, Bierbichler K., *Wykłady dla nowicjatu zakonu bonifratrów św. Jana Bożego*, Kraków 1928²⁴.
4. BB KD I 345, *Średni katechizm*, [b.m.w.] 1922²⁵.
5. BB KD I 1230, *Konstytucje Zakonu szpitalnego św. Jana Bożego oraz reguła św. Ojca Augustyna i ceremonjał zakonny*, Kraków 1927²⁶.

XXXII. Nowicjat bonifratrów w Cieszynie (na pieczęci napis: NOWICJAT OO. BONIFRATRÓW W CIESZYNIE):

1. BB KD I 231, Bierbichler K., *Wykłady dla nowicjatu zakonu bonifratrów św. Jana Bożego*, Kraków 1928²⁷.

XXXIII. Br. Benon (na pieczęci napis: Fr. Benon):

1. BB KD I 231, Bierbichler K., *Wykłady dla nowicjatu zakonu bonifratrów św. Jana Bożego*, Kraków 1928²⁸.

21 W tym samym woluminie pieczęć kandydatury bonifratrów w Krakowie (C.LXXIV) oraz br. Marianusa (C.LXXV).

22 W tym samym woluminie pieczęć nowicjatu bonifratrów w Cieszynie (C.XXXII).

23 W tym samym woluminie naklejka konwentu bonifratrów w Zebrzydowicach (C.CXXXI).

24 W tym samym woluminie pieczęć br. Benona (C.XXXIII) oraz kandydata Szymona (C.XXXIV).

25 W tym samym woluminie pieczęć nowicjatu bonifratrów w Krakowie (C.XXX).

26 W tym samym woluminie pieczęć br. Leona (C.CXXX).

27 W tym samym woluminie pieczęć nowicjatu bonifratrów w Katowicach (C.XXXI).

28 W tym samym woluminie pieczęć nowicjatu bonifratrów w Katowicach (C.XXXI) oraz br. Szymona (C.XXXIV).

XXXIV. Kandydat Szymon (na pieczęci napis: Kand. SzymOn):

1. BB KD I 231, Bierbichler K., *Wykłady dla nowicjatu zakonu bonifratrów św. Jana Bożego*, Kraków 1928²⁹.

XXXV. Okręg czytelniczy księgarni Wolfa w Bytomiu (wklejony drukowany znak własności: Lesezirkel der Wolffschen Buchhandlung in Beuthen O-S, Gleiwitzstrasse 32):

1. BB KD I 258/01, Friedrich F., *Ehemänner und Ehefrauen*, Berlin [XIX w.].

XXXVI. Urząd prowincjalny bonifratrów w Wiedniu (na pieczęci napis: Provinzialamt der Barmherzigen Brüder, Wien, II., Taborstrasse 16.):

1. BB KD I 254, von Moseitig-Moorhof R., *Die erste Hilfe bei plötzlichen Unglücksfällen*, Leipzig, Wien 1897.
2. BB KD I 506, *Die Regel des heiligen Vaters Augustin sammt der Ordensverfassung der Barmherzigen Brüder vom hl. Johannes von Gott*, Graz 1899.
3. BB KD I 915, *Die Regel des heiligen Vaters Augustin sammt der Ordensverfassung der Barmherzigen Brüder vom hl. Johannes von Gott*, Graz 1899³⁰.

XXXVII. Artur Gabrisch (na pieczęci napis: Artur Gabrisch, Teschen):

1. BB KD I 269, von Komarnicki G., *Hochgebirgsführer der Hohen Tatra*, Budapest 1918.

XXXVIII. Konwent saletynów w Rzymie (na pieczęci napis: MISSIONARII SALETTEENSES. ROMÆ):

1. BB KD I 272, *Enchiridion Ordinandorum*, Tornacii [1911].

XXXIX. Biblioteka Towarzystwa św. Karola Boromeusza w Rybniku (wklejony drukowany znak własności: Eigenthum der Bibliothek des Vereins vom heiligen Karl Borromäus zu Lissek [słowo nieczytelne] Rybnik):

1. BB KD I 277, Weninger F. X., *Ostern im Himmel. Betrachtungen über die Freunden des Himmels*, Mainz 1869.

XL. Szpital bonifratrów³¹ (na pieczęci napis: KRANKENHAUS der Barmherzigen Brüder):

1. BB KD I 280, Langbein A. F. E., *Schwänke*, Leipzig [XIX w.].
2. BB KD I 1258, *Deutsches Jahrbuch für Schlesien und Mähren 1911*, Oldenburg 1910.

29 W tym samym woluminie pieczęcie nowicjatu bonifratrów w Katowicach (C.XXXI) oraz br. Benona (C.XXXIII).

30 Pięć identycznych woluminów.

31 Brak miejscowości.

XLI. Konwent bonifratrów we Wrocławiu (w polu pieczętnym herb zakonu, w otoku napis: CONVENT DER BARMH. BRÜDER ZU BRESLAU):

1. BB KD I 298, *Das Evangelium nach Lukas überetzt, eingeleitet und erklärt von G. Dimmler*, M. Gladbach [1912].

XLII. Księgarnia G. A. Seraphin. Hermannstadt (na pieczęci napis: Buchhandlung G. A. Seraphin Hermannstadt, Haltanergasse 7):

1. BB KD I 339, *Čech S., Unter Bücher und Menschen*, Leipzig [ok. 1880].

XLIII. Handel papierem i przyborami do pisania Hermann Reinknecht. Fallingbostel (na pieczęci napis: Hermann Reinknecht PAPIER- und SCHREIBWAREN. 3032 FALLING-BOSTEL, Vogelstr. 2, Ruf (0 51 62) 21 69):

1. BB KD I 350, *Fridolin J., Dominus Noster unser Herr. Ein Christus-, Lehr-, und Andachtsbuch zur Belebung der Welt mit dem Geiste Christi*, Freiburg in der Schweiz 1948.

XLIV. Adolf Rompel (na pieczęci napis: Adolf Rompel, napis umieszczony pomiędzy motywami floralnymi):

1. BB KD II 389, *Didon H., Jesus Christus*, Regensburg 1895.

XLV. Księgarnia Richard Quitzow. Lübeck (na pieczęci napis: Richard Quitzow Buchhandlung. Lübeck):

1. BB KD II 450, *Weber H., Deutsche Sprache und Dichtung oder: Das Wichtigste über die Entwicklung der Muttersprache, das Wesen der Poesie und die Nationalliteratur. Zugleich ein Ratgeber zur Fortbildung durch Lektüre*, Leipzig 1899.

XLVI. Ks. Erazm Neuburg (w polu pieczętnym monstrancja oraz skrzyżowane kotwica i krzyż, w otoku napis: KS. ERAZM NEUBURG):

1. BB KD I 488/02, *Świątkiewicz Wojciech, Nauki parafijalne na niedziele i znakomite uroczystości w roku*, Warszawa 1859.

XLVII. Cesarsko-królewskie Gimnazjum w Cieszynie (w polu pieczętnym herb Habsburgów, w otoku napis: SIGILL. C. R. GYMNASII TESCHINENSIS):

1. BB KD I 498, *Siemers C., Geschichte der christlichen Kirche für katholische Gymnasien*, Münster 1854.

XLVIII. Parafia rzymskokatolicka w Buchaczu (w polu pieczętnym Matka Boska z Dzieciątkiem, w otoku napis: Ecclesia parochialis rom. cath. rit. lat. BUCZACZ. Pieczęć odcisnięta czerwonym atramentem na starszej pieczęci odcisniętej czarnym atramentem: w otoku napis SIGILLUM ECCLESIAE PAROCHIALIS RIT. LAT., a w polu pieczętnym napis: BUCZACZ):

1. BB KD I 499, *Rituale sacramentorum Ac aliarum Ecclesiae caeremoniarum ex decreto synodi provin. petricoviensis ad uniformem ecclesiarum Regni Poloniae usum reimpressum*, Cracovia 1884.

XLIX. Ośrodek etapowy dla Niemców przesiedlanych do Rzeszy. Obóz nr 42 w Cieszyńcu (na pieczęci napis: Volksdeutsche Mittelstelle, Lager 42 Teschen):

1. BB KD I 509, Braun L., *Van Zantens Insel der Verhäßung*, Berlin [1911].
2. BB KD I 956, Lorenz E., *Kameraden der Front. Erzählungen aus dem Weltkrieg*, Stuttgart 1936.
3. BB KD I 972, Schilling H., *Volk und Staat. Zwanzig Auffätze aus dem "Schwarzen Korps"*, Braunschweig 1938.
4. BB KD II 1018, Bulwer E. L., *Zanoni. Ein Roman*, Leipzig 1905.
5. BB KD I 1095, Winkler P., *Peters Fahrt nach dem Süden. Eine erlebnisreiche Radwanderung*, Stuttgart 1937.
6. BB KD I 1269/01, Ohnet G., *Das Recht des Kindes : Roman in zwei Bänden*, Bd. 1, Stuttgart 1894.

L. O. Laurencjusz Brzeziński (na pieczęci napis: O. Laurencjusz Brzeziński. Bonifrater):

1. BB KD I 518, Weber A., *Dusza zakonna wobec Jezusa. Pobożne rozważania o życiu zakonnem przeznaczone głównie dla odwiedzin Najświętszego Sakramentu*, Poznań 1934.
2. BB KD I 855, Schryvers J., *Boski przyjaciel. Myśli rekolekcyjne*, Kraków 1926.
3. BB KD I 1129, *Officia propria recitanda ex indulto sanctae sedis a PP. Sacerdotibus aliisque clericis in sacris constitutis ordinis sancti Joannis de Deo*, Ratisbonae 1922.

LI. Towarzystwo Szerzenia Oświaty (na pieczęci napis: VEREIN ZUR VERBREITUNG VON DRUCKSCHRIFTEN FÜR VOLKSBILDUNG):

1. BB KD I 544, Berle A., *Was verdankt Oesterreich der beglückenden Regierung Sr. Majestät Kaiser Franz des Ersten?*, Wien 1834.

LII. Angielska szkoła dla panien w Krakowie (na pieczęci napis: DEUTSCHE HÖHERE CONTESS. TÖCHTERSCHULE IN KRAKAU. ENGLISH SCHOOL FOR YOUNG LADIES):

1. BB KD I 545, Schlez J. F., *Dr. J. F. Schlez's Denkfrend. Ein Lehr- und Lesebuch für katholische Schulen*, Gießen 1845.

LIII. Br. Heribert Weizdörfer (wklejony drukowany znak własności: Herrn Heribert Weizdörfer, [druk ucięty] mitglied der Barmherzigen Brüder):

1. BB KD I 548, Wilmet M. Ch., *Lebensbeschreibung des heiligen Johannes von Gott, Stifters des Ordens der barmherzigen Brüder*, Regensburg 1856.

LIV. Biblioteka seminarium diecezjalnego w Krakowie (na pieczęci napis: BIBLIOTHECA Seminarii Dioecesis Cracov.):

1. BB KD II 556/01–02, Lehmkuhl A., *Teologia moralis*, v. 1–2, Friburgi Brisgoviae 1888.

LV. Księgarnia i handel dziełami sztuki Gerlich & Coch. Wrocław (wklejony drukowany znak własności: Gerlich & Coch's Buch- und Kunsthandlung (Gustav Wolff) Breslau, Ritterplatz 4):

1. BB KD II 560, Galland J., *Festschrift zum goldenen Priester-Jubiläum des hl. Paters Papst Leo XIII*, Paderborn-Münster 1888.

LVI. Bakowski N. S. D. J. (na pieczęci napis: BAKOWSKI N. S. D. J., M. SEMINARJUM):

1. BB KD II 565, Jehly J., *Theologisches Repetitorium zunächst als Vorbereitung auf den Pfarrkonkurs*, Regensburg 1905.

LVII. Konwikt św. Józefa w Gliwicach (na pieczęci napis: Unveräusserliches Eigenthum des St. Josef – Konviktes in Gleiwitz):

1. BB KD I 586/2, Bojanowski X. T., *Słowo Boże na wszystkie uroczystości roku i passye w kościele parafialnym ś. Krzyża w Warszawie na chwałę Boga w Trójcy Ś. Jedyne-go i zbawienny pożytek bliźnich opowiadane*, t. 2, Pelplin 1873.

LVIII. Nazwisko nieczytelne (na pieczęci napis: EX LIBRIS N_o 454³² [nieczytelne imię i nazwisko]³³):

1. BB KD II 604/02, Vianney J. M., *Kazania niedzielne i świąteczne*, t. 2, Kraków 1906.

LIX. Bp Michał Godlewski (w polu pieczętnym herb biskupi, w otoku napis: MICHAEL GODLEWSKI EP[ISCO]PUS TIT. AEGEARIUM S.T.D.):

1. BB KD II 627, Szumowski W., *Historja medycyny filozoficznie ujęta. Podręcznik dla lekarzy i studentów*, Kraków 1935³⁴.

LX. Towarzystwo wspierania wyższej szkoły realnej w Cieszynie (w polu pieczętnym napis: SCHÜLERLADE IN TESCHEN, w otoku napis: UNTERSTÜTZUNGS – VEREIN A. D. K. K. OBERREALSCHULE):

1. BB KD II 634/01–03, Heidrich F., *Österreichische Schulgeographie*, Wien 1918.

32 Numer odcisnięty czcionkami (a nie wpisany odręcznie).

33 Dane w zamierzony sposób usunięte poprzez wyskrobanie.

34 Na stronie tytułowej odręczna dedykacja autora.

LXI. Biblioteka konwentu salezjanów w Benediktbeuern (na pieczęci napis: Hausbibliothek der Salesianeranstalt Benediktbeuern):

1. BB KD I 658, *Novum Testamentum Graece et Latine*, Stuttgart 1910.

LXII. Kościół parafialny [miejsowość nieczytelna] (na pieczęci napis: ECCLESIA PAROCHIALIS S. MARIA [dalsza część nieczytelna]):

1. BB KD I 661, *Rituale Parvum ad usum commodorum sacerdotum curam animarum agentium dioecesis totius Wratislaviensis, Wratislaviae* 1893.

LXIII. Br. Antoni Tomczyk (na pieczęci napis: Fr. Antoni Tomczyk Bonifrater):

1. BB KD I 693, *Maria od Wcielenia, Bóg sam wystarcza. Rozważania o doskonałym oddaniu się Bogu*, Tarnów 1923.

LXIV. Księgarnia i skład nut S. Sadowskiego w Warszawie (wklejony drukowany znak własności: ST. SADOWSKI KSIĘGARNIA I SKŁAD NUT, WARSZ. MARSZAŁK. 115):

1. BB KD I 712, *Szlagowski A., Nowy Testament Jezusa Chrystusa*, Warszawa 1900.

LXV. O. Ernest Gross (na pieczęci napis: P. Ernest Gross Barmherz. Brüder):

1. BB KD I 714, *Horae Diurnae breviarii romani, ex decreto ss. Concilii Tridentini restituti*, [b.m.d.w., ok. 1900]³⁵.

LXVI. Księgarnia katolicka Władysława Miłkowskiego w Krakowie (wklejony drukowany znak własności: Księgarnia katolicka WŁADYSŁAWA MIŁKOWSKIEGO W KRAKOWIE):

1. BB KD I 714, *Horae Diurnae breviarii romani, ex decreto ss. Concilii Tridentini restituti*, [b.m.d.w., ok. 1900]³⁶.

LXVII. Towarzystwo św. Rozalii w Clermont (pole pieczętnie puste, w otoku napis: „SIGILLUM CONFRATERNITAS Ss. ROSARII” „CLARUS MONS.”):

1. BB KD I 717, *Godzina świątobliwie przed Najśw. Sakramentem przepędzona (W czasie czterdziestogodzinnego nabożeństwa i kiedykolwiek)*, Kraków 1910.

LXVIII. O. Franz Potucsek (wklejony drukowany znak własności: P. Franz Potucsek, Priester und Prior der barmherzigen Brüder):

1. BB KD I 728, *Schlör A., Die Schule des Kreuzes. Eine erbauliche Lectüre für die heilige Fastenzeit*, Gratz 1846.

35 W tym samym woluminie wklejony drukowany znak własności Księgarni katolickiej Władysława Miłkowskiego w Krakowie (C.LXVI).

36 W tym samym woluminie pieczęć o. Ernesta Grossa (C.LXV).

LXIX. Szpital bonifratrów w Gorycji (w polu pieczętnym herb zakonu, w otoku napis: ALLGEMEINES KRANKENHAUS DER BARMHERZIGEN BRÜDER. GÖRZ.):

1. BB KD I 739, Donin L., *Katholische Mai-Glocke. Ein kurzer Leitfaden zur Verrichtung der der seligsten Jungfrau Maria geheiligten Mai-Andacht*, Wien 1879.
2. BB KD I 1239, Erhardt G., *Kristusovo življenje, in smert v premišljevanjih in molitvah*, Celovec 1873.

LXX. O. Melaniusz Skweręs (na pieczęci napis: a – O. MELANIUSZ SKWERĘS Konwent Bonifratrów ŁÓDŹ-CHOJNY Kosynierów Gdyńskich 61, b – O. MELANIUSZ SKWERĘS):

1. BB KD I 741, Siedlecki J., *Śpiewnik kościelny z melodiami na 2 głosy*, Kraków 1947. (a)
2. BB KD I 936, *Podręcznik ćwiczeń duchownych dla użytku braci Zakonu szpitalnego św. Jana Bożego*, Kraków 1930³⁷. (b)
3. BB KD I 937, *Zbiór modlitw dla członków zakonu św. Jana Bożego (bonifratrów)*, Kraków 1930. (b)
4. BB KD I 1145, *Zbiór modlitw dla członków zakonu św. Jana Bożego (bonifratrów)*, Kraków 1930. (b)

LXXI. Koło Macierzy Szkolnej w Chybiu (na pieczęci napis: KOŁO MIEJSCOWE MACIERZY SZKOLNEJ W CHYBIU):

1. BB KD I 744, Jarosławski M., *Policjant nr. 03721. Powieść*, Poznań [początek XX w.].

LXXII. Księgarnia Karola Prochaski w Cieszynie (wklejony drukowany znak własności: BUCHHANDLUNG KARL PROCHASKA TESCHEN):

1. BB KD I 747, Owidiusz, *Carmina selecta*, Vindobonae 1870.

LXXIII. Konwent bonifratrów w Iwoniczu (w polu pieczętnym herb zakonu, w otoku napis: KONWENT I ZAKŁAD BONIFRATRÓW W IWONICZU):

1. BB KD I 748, Weber A., *Dusza zakonna wobec Jezusa. Pobożne rozważania o życiu zakonnem przeznaczone głównie dla odwiedzin Najświętszego Sakramentu*, Poznań 1934.

LXXIV. Kandydatura bonifratrów w Krakowie (na pieczęci napis: Kandydatura Bonifratrów w Krakowie):

1. BB KD I 749, *Katechizm średni religji katolickiej*, Kraków 1922³⁸.

37 W tym samym woluminie pieczęć konwentu bonifratrów Łódź-Chojny (C.LXXXVIII).

38 W tym samym woluminie pieczęć nowicjatu bonifratrów w Krakowie (C.XXX) oraz br. Marianusa (C.LXXV).

LXXV. Br. Marianus (na pieczęci napis: Fr. Marianus):

1. BB KD I 749, *Katechizm średni religii katolickiej*, Kraków 1922³⁹.

LXXVI. Emil Baron (wklejony drukowany ekslibris Emila Barona):

1. BB KD I 758, Gajda R., *Mały podręcznik dla nauki chorału gregoriańskiego w szkołach organistowskich, seminariach i chórach kościelnych*, Katowice 1938.
2. BB KD I 992, św. Teresa od Dzieciątka Jezus, *Dzieje duszy czyli żywot św. Teresy od Dzieciątka Jezus i od Najśw. Oblicza karmelitanki bosej przez nią samą skreślony. Listy – poezje – cuda*, Poznań-Warszawa-Wilno-Lublin 1930.
3. BB KD I 996, Banach M., *Szli święci przez Polskę*, Opole 1948.
4. BB KD I 1114, Kossak Z., *Szaleńcy boży*, Poznań-Warszawa-Lublin 1947.
5. BB KD II 1123, Chesterton G. K., *Św. Franciszek z Asyżu*, Katowice 1949.
6. BB KD I 1158, Jeleński S., *Światła tajemnic. Rozmowy dogmatyczne*, Poznań-Warszawa-Lublin 1945.

LXXVII. Szkoła powszechna ss. Boromeuszek w Cieszynie (na pieczęci napis: Ośmioklas. Prywatna Szkoła Powszechna Żeńska z Prawem Publiczności S. S. Boromeuszek w Cieszynie):

1. BB KD I 762, Berthet E., *Młodzież w pięciu częściach świata. Opowiadanie*, [Warszawa 1936].

LXXVIII. Katolicki klub dyskusyjny we wsi Stará Bělá⁴⁰ (na pieczęci napis: KAT. OBČANSKÁ BESEDA v STARÉ BĚLE):

1. BB KD I 764, Lužická V., *Vřesová víla. Povídka z hor*, Praha 1893.

LXXIX. Willibald Dobesch (napis: a – na pieczęci: WILLIBALD TH. DOBESCH staatl. aprob. f. d. Musik – Lehramt an Mittelschulen u. Lehrerbildungsanstalten, b – w polu pieczętnym: Willibald Th. Dobesch Chordirector der Stadtpfarrkirche Teschen, a w otoku: STAATL. APPROB. f. d. MUSIK-LEHRAMT an Mittelschulen u. Lehrerbildungsanstalten):

1. BB KD II 809, Kienle A., *Choralschule. Ein Handbuch zur Erlernung des Choralgesanges*, Freiburg im Breisgau 1884. (a)
2. BB KD I 900, Haberl F. X., *Magister Choralis. Theoretisch-praktische Anweisung zum Verständnis und Vortrag des authentischen römischen Choralgesanges*, Regensburg-New York-Cincinnati 1890. (b)

39 W tym samym woluminie pieczęć nowicjatu bonifratrów w Krakowie (C.XXX) oraz kandydatury bonifratrów w Krakowie (C. LXXIV).

40 Ob. część Ostrawy.

LXXX. Księgarska Szkoła w Zł[dalsza część nazwy miejscowości nieczytelna] (na pieczęci napis: KSIĘGARSKA SZKOŁA w Zł[dalsza część słowa nieczytelna] ul. Andrzeja [dalsza część odcisku nieczytelna]):

1. BB KD II 812, Szmyd G., *Życie chrześcijanina z Chrystusem w Kościele i liturgii. Podręcznik do nauki religii rzymskokatolickiej dla I klasy gimnazjalnej*, Lwów 1937.
2. BB KD II 1080, Bielawski Z., *Służba boża. Podręcznik do nauki religii rzymsko-katolickiej dla IV klasy szkół powszechnych*, Lwów 1937.

LXXXI. Księgarnia i skład nut S. A. Krzyżanowski w Krakowie (na pieczęci napis: S. A. KRZYŻANOWSKI w KRAKOWIE. Księgarnia i Skład Nut):

1. BB KD II 819, Jougan A., *Liturgika czyli wykład obrzędów Kościoła katolickiego. Do użytku szkolnego*, Lwów 1926.
2. BB KD I 1294, Sallustius C. G., *Sallusti Crispi Iugurtha ex historiis quae extant orationes et epistulae. Scholarum in usum*, Vindobonae 1872.

LXXXII. Miejscowe Koło Związku Inwalidów Wojennych Rzeczypospolitej Polskiej w Wieliczce (w polu pieczętnym godło RP, w otoku napis: Miejscowe Koło Związku Inwalidów Woj. Rzeczyposp. Polskiej w Wieliczce):

1. BB KD I 824/03, Skimina S., *Elementa latina III. Podręcznik do nauki języka łacińskiego*, Wrocław 1948.

LXXXIII. O. Laurencjusz Brzeziński (na pieczęci napis: O. Laurencjusz Brzeziński Bonifratr):

1. BB KD II 835/01–02, Noldin H., *Summa theologiae moralis iuxta codicem iuris canonici. Scholarum usui*, t. 1–2, Oeniponte 1929–1930.

LXXXIV. Konwent boromeuszek w Brnie (na pieczęci napis: a – BARMHERZIGE SCHWESTER v. hl. KARL BOROMÄUS Brunn, Talgasse 37, b – Milosrdné Sestry sv. Karla Borromejského Brno, Údolni ul. 39.):

1. BB KD I 907, Rejzek A., *Sv. Josafat, arcibiskup polocký, mučeník a apoštol Rusínů*, Brno 1885. (a)
2. BB KD I 1263/01, 03, Chmeliček J., *Cesta do Francouz a do Špaňhel*, dl. 1, 3, Brno 1869, 1873. (b)
3. BB KD I 1273/01, Procházka J., *Život sv. Františka Saleského, knížete biskupa Ženevského, zakladatele řádu Navštívení Panny Marie a učitele církevního*, Brno 1879. (a, b)

LXXXV. Księgarnia E. Urbanowicz w Łodzi (na pieczęci napis: KSIĘGARNIA „E. URBANOWICZ” własć. C. Urbanowicz Łódź, ul. Przejazd No 16):

1. BB KD I 916, Słowacki J., *Beniowski*, Kraków [1920].

LXXXVI. Księgarnia A. Bomes (na pieczęci napis: A. Bomes Buchhandlung⁴¹):

1. BB KD I 920, Jokai M., *Die Zonen des Geistes*, Wien-Teschen 1884.

LXXXVII. Księgarnia F. Kutzer w Cieszynie (na pieczęci napis: K. u. k. Hof-Lieferanten Kutzer & Cie. Teschen Oesterr. Schles. Grosse Laude):

1. BB KD I 925/03, Proschko A., Hammer F., *Liederquelle. Ausgewählte Lieder für österreichische allgemeine Volksschulen*, Linz 1910.

LXXXVIII. Konwent bonifratrów Łódź-Chojny (na pieczęci napis: KONWENT OO. BONIFRATRÓW ŁÓDŹ – CHOJNY):

1. BB KD I 863, Siedlecki J., *Śpiewnik kościelny z melodiami na 2 głosy*, Kraków 1947.
2. BB KD I 936, *Podręcznik ćwiczeń duchownych dla użytku braci Zakonu szpitalnego św. Jana Bożego*, Kraków 1930⁴².

LXXXIX. Towarzystwo Szkoły Ludowej w Krakowie (na pieczęci napis: Ta książka jest własnością Towarzystwa Szkoły Ludowej w Krakowie):

1. BB KD I 963, Sienkiewicz H., *Pan Wołodyjowski*, Lwów [1925]⁴³.

XC. Powiatowa Biblioteka Centralna Towarzystwa Szkoły Ludowej w Krośnie (na pieczęci napis: POWIATOWA BIBLIOTEKA CENTRALNA TOW. SZKOŁY LUD. w Krośnie Nr. inw. 575⁴⁴):

1. BB KD I 963, Sienkiewicz H., *Pan Wołodyjowski*, Lwów [1925]⁴⁵.

XCI. Zarząd Główny Związku Sztygarów Małopolskich Żup Solnych w Wieliczce (na pieczęci napis: ZARZĄD GŁÓWNY ZWIĄZKU SZTYGARÓW MAŁOP. ŻUP SOLNYCH w WIELICZCE):

1. BB KD I 966, Ossendowski A. F., *Przez kraj ludzi, zwierząt i bogów (konno przez Azję Centralną)*, Warszawa-Kraków-Lublin-Łódź-Poznań-Wilno-Zakopane [1924].

41 Brzmienie prawdopodobne, ponieważ całość odcisku jest słabo czytelna.

42 W tym samym woluminie pieczęć o. Melaniasza Skweręsa (C.LXX).

43 W tym samym woluminie pieczęć Powiatowej Biblioteki Centralnej Towarzystwa Szkoły Ludowej w Krośnie (C.XC).

44 Wpis odręczny.

45 W tym samym woluminie pieczęć Towarzystwa Szkoły Ludowej w Krakowie (C.LXXXIX).

XCII. Seminarium prowincji polskiej zgromadzenia misjonarzy (w polu pieczętnym wizerunek Chrystusa, w otoku napis: SEMINARIUM CONGR. MISSIONIS PROVINCIÆ POLONORUM):

1. BB KD I 987, *Liber usualis missae et officii pro dominicis et festis I. vel II. classis cum cantu gregoriano*, Parisiis-Tornaci-Romae 1927.

XCIII. Księgarnia Siegmunda Stuksa w Cieszynie (na pieczęci napis: SIEGMUND STUKS Buch-, Kunst-, Musikalien-Handlung, Leihbibliothek u. Schreibrequisiten-Geschäft TESCHEN):

1. BB KD II 1009, von Močnik F., *Močnik's Lehrbuch der besonderen und allgemeinen Arithmetik für Lehrer- und Lehrerinnenbildungsanstalten*, Wien-Prag 1894.

XCIV. Księgarnia Zygmunta Jelenia w Tarnowie (na pieczęci napis: Skład główny w Księgarni ZYGMUNTA JELENIA w TARNOWIE):

1. BB KD II 1010, Lubelski J., *Historia Kościoła katolickiego. Podręcznik dla szkół średnich*, Tarnów 1931⁴⁶.

XCv. Jan Trombik (na pieczęci napis: Jan Trombik):

1. BB KD II 1010, Lubelski J., *Historia Kościoła katolickiego. Podręcznik dla szkół średnich*, Tarnów 1931⁴⁷.

XCVI. Prywatna Szkoła Pielęgniarstwa O. O. Bonifratrów w Krakowie (na pieczęci napis: PRYWATNA SZKOŁA PIELEŃNIARSTWA O. O. BONIFRATRÓW W KRAKOWIE):

1. BB KD II 1024, *Zabiegi pielęgniarskie*, red. T. Kulczyńska, H. Chrzanowska, Kraków 1938.
2. BB KD I 1246, Hilarowicz H., *Pierwsza pomoc w nagłych wypadkach*, Lwów-Warszawa 1931.

XCvII. Ks. K. Kaniewski⁴⁸ (na pieczęci napis: X K. Kaniewski⁴⁹):

1. BB KD II 1028, Szydelski S., *Dzieje biblijne Nowego Przymierza*, Lwów 1910⁵⁰.

XCvIII. Br. Foltin (na pieczęci napis: Fr. Foltin Wadowice):

46 W tym samym woluminie pieczęć Jana Trombika (C.XCV).

47 W tym samym woluminie pieczęć księgarni Zygmunta Jelenia w Tarnowie (C.XCIV).

48 Nazwisko domniemane wskutek słabej czytelności odcisku pieczętnego.

49 Faksymile.

50 W tym samym woluminie pieczęć br. Foltina (C.XCVIII).

1. BB KD II 1028, Szydelski S., *Dzieje biblijne Nowego Przymierza*, Lwów 1910⁵¹.

XCIX. Księgarnia S. Łubieńskiego w Krakowie (na pieczęci napis: KSIĘGARNIA KATOLICKA S. ŁUBIEŃSKIEGO Mikołajska 8. Kraków):

1. BB KD II 1029, Prohaszka O., *U źródła żywych wód. Rozmyślenia o Najśw. Sercu Jezusa*, Warszawa 1947.

C. Księgarnia Friedricha Becka w Wiedniu (na pieczęci napis: SCHULBÜCHER! Buchhandlung: FRIEDRICH BECK Wien, I. Augustiner-Strasse 8):

1. BB KD II 1031, Mück E., *Leitfaden des statistisch-geographischen Unterrichtes an den österreichischen Werkmeisterschulen und an verwandten Lehranstalten*, Wien 1900.

CI. Alina Krystyna Zduniak (na pieczęci napis: Z Księgozbioru Aliny Krystyny Zduniak Nr....):

1. BB KD I 1046, Skrzętna B., *Ozimina*, Niepokalanów 1949.

CII. Br. Łukasz nowicjusz (wklejony ekslibris o treści: FR. ŁUKASZ NOV.):

1. BB KD I 1051/01–02, Golichowski R., *Rok bogomyślny czyli rozmyślenia na każdy dzień roku dla członków Zakonu świętego Jana Bożego, cz. 1–2*, Kraków 1930.

CIII. Konwent bonifratrów w Wilnie (w polu pieczętnym herb zakonu, w otoku napis: KONWENT O. O. BONIFRATRÓW w WILNIE):

1. BB KD I 1051/01–02, Golichowski R., *Rok bogomyślny czyli rozmyślenia na każdy dzień roku dla członków Zakonu świętego Jana Bożego, cz. 1–2*, Kraków 1930.

CIV. Br. Henryk Fustek⁵² (na pieczęci napis: R. Fr. Henryk Fustek Bonifratr):

1. BB KD I 1051/02, Golichowski R., *Rok bogomyślny czyli rozmyślenia na każdy dzień roku dla członków Zakonu świętego Jana Bożego, cz. 2*, Kraków 1930.

CV. Konwent bonifratrów w Marysinie (w polu pieczętnym herb zakonu, w otoku napis: KONWENT OO. BONIFRATRÓW MARYSIN-PIASKI (POZN.)):

1. BB KD I 845, *Konstytucje Zakonu szpitalnego św. Jana Bożego oraz reguła św. Ojca Augustyna i ceremoniał zakonny*, Kraków 1927.

2. BB KD I 1051/02, Golichowski R., *Rok bogomyślny czyli rozmyślenia na każdy dzień roku dla członków Zakonu świętego Jana Bożego, cz. 2*, Kraków 1930.

3. BB KD I 1230, *Konstytucje Zakonu szpitalnego św. Jana Bożego oraz reguła św. Ojca Augustyna i ceremoniał zakonny*, Kraków 1927.

51 W tym samym woluminie pieczęć ks. K. Kaniewskiego (C.XCVII).

52 Nazwisko domniemane wskutek słabej czytelności odcisku pieczętnego.

CVI. Katolicka Biblioteka Parafialna w Cieszynie (w polu pieczętnym przedstawienie książek, w otoku napis: Katolicka Biblioteka Parafialna w CIESZYNIĘ):

1. BB KD II 1057/01, Grabski W. J., *Konfesjonat. Powieść*, t. 1, Poznań-Warszawa-Lublin 1948.
2. BB KD II 1214, Dobraczyński J., *Wybrańcy gwiazd. Powieść*, Poznań 1948.

CVII. Konwent franciszkanów w Cieszynie (w polu pieczętnym herb zakonu, w otoku napis: III. Zak. Św. Franciszka w CIESZYNIĘ):

1. BB KD I 1097, Hattler F. S., *Perły do Korony Niebieskiej zawarte w przykazaniu miłości bliźniego*, Mikołów-Warszawa 1903.

CVIII. Księgarnia M. Łubieńskiej w Krakowie (na pieczęci napis: KSIĘGARNIA KATOLICKA M. ŁUBIEŃSKIEJ Kraków, Florjańska 1):

1. BB KD I 1100, Matzel E., *Miłość za miłość. Nowe rozmyślenia o Najśw. Sercu P. Jezusa i na Godzinę Świętą*, Kraków 1936.

CIX. Księgarnia Bernarda Dziedziaka w Cieszynie (na pieczęci napis: BERNARD DZIEDZIAK. KSIĘGARNIA i skład mat. piśm. CIESZYN. ŚL.):

1. BB KD I 1103, Verkade W., *Ku doskonałości. Wspomnienia mnicha-malarza*, Poznań 1939.

CX. Maria Kustosik (na pieczęci napis: Maria Kustosik):

1. BB KD I 1111, Augustynik G., *Miłość Boga i ojczyzny w życiu Wandy Malczewskiej*, Łódź 1939.

CXI. Viktor Miesler, Oderfurt (na pieczęci napis: Viktor Miesler Adiunkt Zugf. Inspekt, Oderfurt Bhfstrs. 726):

1. BB KD II 1122, Hilgers E., *Bau-Unterhaltung in Haus und Hof. Handbuch zum Beurteilen und Veranschlaen von Neu- und Ausbesserungs-Arbeiten an Wohn- und Wirtschafts-Gebäuden*, Wiesbaden 1893.

CXII. Wypożyczalnia książek J. Ende we Lwowie (na pieczęci napis: WYPOŻYCZALNIA KSIĄŻEK J. ENDE Lwów, ul. Zamarstynowska 5):

1. BB KD I 847, Dumas A., *Napoleon Bonaparte. Powieść*, Kraków-Warszawa [1931].

CXIII. Wilhelm Richter, architekt i budowniczy (na pieczęci napis: Wilhelm Richter Architekt u. Baumeister):

1. BB KD II 880/01, 04–05, Philippi A., *Die Kunst der Renaissance in Italien*, B. 1, 4–5, Leipzig 1897.

CXIV. Antykwariat Stanisława Dorżynkiewicza w Wilnie (na pieczęci napis: Stanisław Dorżynkiewicz Antykwariat Wileński Wilno. Dominikańska 14):

1. BB KD II 884/03, *Pisma Józefa Supińskiego*, t. 3, Lwów 1872⁵³.

CXV. Wanda Śmitkowska (na pieczęci napis: Wanda Śmitkowska):

1. BB KD I 893, Mogilnicki T., *Pielęgowanie i karmienie niemowląt*, Warszawa 1945.

CXVI. Zbigniew Cyprian Serewa (wewnątrz pieczęć z napisem: Zbigniew Cyprian Serewa oraz ekslibris tegoż w formie odcisku pieczętnego):

1. BB KD I 901, Padacz W., *Obowiązki kapłańskie w ustawodawstwie synodalnym w Polsce odrodzonej*, Poznań 1935.

CXVII. Br. Rudolf Stenzel (na pieczęci napis: Br. Rudolf Stenzel Lekarz powiatowy):

1. BB KD I 1139, *Zbiór modlitw dla członków zakonu św. Jana Bożego*, Kraków 1930.

CXVIII. Zbigniew Michalski (na pieczęci napis: Zbigniew Michalski Włocławek, ul Waryńskiego 17):

1. BB KD I 1139, *Zbiór modlitw dla członków zakonu św. Jana Bożego*, Kraków 1930.

CXIX. Ks. Franciszek Tustanowski (na pieczęci napis: Ks. Fr. Tustanowski):

1. BB KD I 1141/01–02, *Breviarium romanum*, ps. 1–2, Turonibus 1919.

CXX. Urząd Parafialny w Cieszynie (w polu pieczętnym Matka Boska z Dzieciątkiem, w otoku napis: RZYMSKO KATOL. URZĄD PARAFIALNY W CIESZYNI):

1. BB KD I 1143, *Rituale romanum*, Katovicis 1927.

CXXI. Br. Ferdynand Mrozek (na pieczęci napis: Fr. Ferdynand Mrozek Bonifrater):

1. BB KD I 1144, *Podręcznik ćwiczeń duchowych dla użytku braci zakonu szpitalnego św. Jana Bożego*, Kraków 1930.

CXXII. Muzeum Miejskie w Cieszynie (na pieczęci napis: Muzeum Miejskie w Cieszynie):

1. BB KD I 1152, Frühwald K., *Die Vorschriften über Reichsvertretung und Reichsrathswahl*, Wien 1897⁵⁴.

CXXIII. Seidel (na pieczęci napis: Seidel⁵⁵):

53 W tym samym woluminie pieczęć Marii Tyszkiewicz (C.III).

54 W tym samym woluminie pieczęć Seidela (C.CXXIII).

55 Faksymile.

1. BB KD I 1152, Frühwald K., *Die Vorschriften über Reichsvertretung und Reichsrathswahl*, Wien 1897⁵⁶.

CXXIV. Wydawnictwo A. Zimmer w Stuttgarcie (na pieczęci napis: A. ZIMMER'S VERLAG [słowo nieczytelne] Mohrmann STUTTGART):

1. BB KD I 1164, Dr. Lahmann's Reform. *Eine Kritik der Prof. Dr. Gustav Jaeger'schen "Vollbekleidungslehre", Seelenlehre und Heiltheorie*, Stuttgart 1887.

CXXV. Stanisław Kowenicki (na pieczęci napis: Dr. STANISŁAW KOWENICKI):

1. BB KD I 1165, Parsch P., *Kazania o mszy świętej. Wykłady w czasie tygodnia liturgicznego*, Kraków 1931.

CXXVI. Związek Pomocników Drukarskich na Śląsku, oddział w Czeskim Cieszynie (na pieczęci napis: Spolek knihtiskařských a písmolijeckých pomocníků ve Slezsku (Č. S. R.) Odmitka Český Těšín. Verein der Buchdrucker- und Schriftgiesser-geblifen Schlesiens (Č. S. R.) Ortegr. Rsch. Teschen):

1. BB KD I 1168, Emmerich F., *Durch die Pampas von Argentinien*, Leipzig 1929.

CXXVII. Gminna Biblioteka Niemiecka w Cieszynie (na pieczęci napis: GMINNA BIBLIOTEKA NIEMIECKA w CIESZYNI):

1. BB KD I 1179, Kearton Ch., *Die Insel der fünf Millionen Pinguine*, Stuttgart 1932⁵⁷.

CXXVIII. Paul Fischer, przedsiębiorstwo budowlane, Karlovy Vary (na pieczęci napis: [słowo nieczytelne] PAUL FISCHER & Cie [słowa nieczytelne] KARLSBAD):

1. BB KD II 213, Franzius O., *Der Grundbau*, Berlin 1927.

CXXIX. Alexander Mayer (wklejony drukowany ekslibris):

1. BB KD II 1223/08, 21, Lenin W. I., *Sämtliche Werke*, Bd. 8, 21, Wien-Berlin 1931.

CXXX. Br. Leo (na pieczęci napis: Fr. Leo):

1. BB KD I 845, *Konstytucje Zakonu szpitalnego św. Jana Bożego oraz reguła św. Ojca Augustyna i ceremonjał zakonny*, Kraków 1927⁵⁸.

56 W tym samym woluminie pieczęć Muzeum Miejskiego w Cieszynie (C.CXXII).

57 Wewnątrz woluminu również słabo czytelne ślady dwóch innych pieczęci. Prawdopodobna treść pierwszej: deutsche Gemeinde-Bücherei Teschen; druga, naklejona na dwie poprzednie pieczęcie, zerwana i czytelna jedynie w niewielkim fragmencie, niepozwalającym zrekonstruować całości wyrazu ani brzmienia treści zamieszczonej na odcisku.

58 W tym samym woluminie pieczęć nowicjatu bonifratrów w Katowicach (C.CXXXI).

CXXXI. Konwent bonifratrów w Zebrzydowicach (znak własnościowy w postaci naklejki: w otoku napis CONVENT BRACI MIŁOSIERDZIA W ZEBRZYDOWICACH, w środku: a – herb zakonu, b – pieczęć z napisem: KONWENT BRACI MIŁOSIERDZIA w ZEBRZYDOWICACH):

1. BB KD I 231, Bierbichler K., *Wykłady dla nowicjatu zakonu bonifratrów św. Jana Bożego*, Kraków 1928⁵⁹. (a)
2. BB KD I 1248, *Perikopy čili řeči, epištoly a evangelia při mši svaté na neděle, slavnosti Páně a svátky Svatých, též na každý den v postě*, Vídeň 1911. (b)

CXXXII. Księgarnia dla turystów Aloes Ruff, Cieszyn (na pieczęci napis: BUCHHANDLUNG FÜR TOURISTIK. Auskunftsstelle des Beskiden-Vereins ALOIS RUFF, TESCHEN (Österr. Schles.), Stephaniestr. 52 (nächst dem erzogl. Schlosse).):

1. BB KD I 1249, Zdarsky M., *Alpine (Lilienfelder) Skifahr-Technik. Eine Anleitung zum Selbstunterricht*, Berlin [ok. 1909].

CXXXIII. Biblioteka Nauczycielska w Tarnowskich Górach (wewnątrz dwie pieczęcie: Biblioteka nauczycielska państw. Gimn. W Tarnowskich Górach oraz: LEHRERBIBLIOTHEK KÖNIGLICHES REALGYMNASIUM TARNOWITZ):

1. BB KD I 1267, Lehmann A., *Unsere Gartenzierpflanzen : Eine Anleitung zur Bestimmung, kultur und Verwendung der Holzgewächse, Stauden und einjährigen Pflanzen unserer Gärten*, Zwickau Sa. [1907].

CXXXIV. Księgarnia Karola Feitzingera w Cieszynie (na pieczęci napis: BUCHHANDLUNG CARL FEITZINGER. TESCHEN):

1. BB KD I 1280, *Die Evangelien, Lekzionen und Episteln auf alle Sonn- und Festtage des katholischen Kirchenjahres*, Wien 1872.

CXXXV. Biblioteka Ośrodka F. W. P. w Karpaczu-Bierutowicach (na pieczęci napis: BIBLIOTEKA F. W. P. Karpacz – Bierutowice):

1. BB KD I 1340, Dobrowolski L., *Higiena pracy – wczasów – snu*, Warszawa 1948.

CXXXVI. Księgarnia i antykwarjat Stefana Pelca w Krakowie (na pieczęci napis: STEFAN PELC KSIĘGARNIA I ANTYKWARIAT, Kraków, Szewska L. [napis nieczytelny]):

1. BB KD I 824/02, Skimina S., *Elementa latina II. Podręcznik do nauki języka łacińskiego dla II klasy gimnazjalnej*, Lwów 1936.

59 W tym samym woluminie pieczęć nowicjatu bonifratrów w Katowicach (C.XXXI).

Maksymilian KUŚKA
Archiwum i Biblioteka OO. Bonifratrów w Cieszynie

Hereditas Monasteriorum
vol. 4, 2014, s. 261–292

Archiwalia obcej proveniencji oraz starodruki i książki dawne oznaczone obcymi znakami pieczętnymi w zbiorach Archiwum i Biblioteki OO. Bonifratrów w Cieszynie

Streszczenie

Zasób archiwalny i biblioteczny cieszyńskich bonifratrów, mimo objętości niewielkiej w porównaniu ze zbiorami kaznodziejskimi, jest niezmiernie ciekawy. Przyczyniają się do tego z jednej strony zachowana dokumentacja szpitalna oraz starodruki o charakterze medycznym, z drugiej zaś niezwykle złożone losy niektórych jednostek archiwalnych i bibliotecznych. Część zbiorów podzieliła bowiem skomplikowane dzieje braci i klasztoru. Przechodziły w czasie stu i więcej lat przez wiele rąk, z których każda pozostawiła w księgach swój ślad. Do najlepiej ilustrujących historię woluminu pozostałości po poprzednich właścicielach należą ich odciski pieczętny. Niniejsze zestawienie przedstawia wszystkie starodruki oraz książki dawne z zasobu Archiwum i Biblioteki OO. Bonifratrów w Cieszynie oraz archiwalia wyraźnie obcej proveniencji, a także pokazuje ich wpływ na kształt współczesnego zasobu archiwalno-bibliotecznego cieszyńskiego konwentu braci miłośniernych.

Słowa kluczowe

archiwalia, starodruk, książka, bonifratrzy, Cieszyn, sfragistyka, odcisk pieczętny, archiwum, biblioteka

Maksymilian KUŚKA
Archive and Library of the Brothers Hospitallers in Cieszyn

Hereditas Monasteriorum
vol. 4, 2014, s. 261–292

Archival records of external provenance, early printed books, and antique books marked with foreign seal imprints in the collection of the Archive and Library of the Brothers Hospitallers in Cieszyn

Summary

The archival and library collection of the Cieszyn Brothers Hospitallers, despite being of relatively smaller size compared to the sermonic collection, is of great interest, particularly because of the extant hospital records as well as early prints of medical nature, and a very complex history of some archival and library units. A certain part of the collection shared the complicated fate of the monastery and the monks. Over more than a hundred years they frequently changed owners, all of whom have left their mark in the books. The presence of previous owners in the history of a given volume is best exemplified by seal imprints.

The present compilation presents all the early printed books and antique books from the collection of the Archives and Library of the Brothers Hospitallers in Cieszyn, as well as archival records clearly originated outside the monastery. It also demonstrates the influence they exerted on the present shape of the archival and library collection of the convent of Brothers Hospitallers.

Keywords

archival collection, early printed book, book, Brothers Hospitallers of St. John of God, Cieszyn, sigillography, seal imprint, archives, library